مقاله پژوهشی
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره دوازدهم، مرداد ۱۳۹۲، ۳۹۸-۳۸۹

بررسی استنادهای استفاده شده در پایان‌نامه‌های دانشجویان دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان از سال۱۳۷۷ تا پایان سال ۱۳۹۰

زینت سالم[۱]، محسن رضائیان[۲]، مینا ولی‌نژاد[۳]

دریافت مقاله: ۹۱/۱/۲۶ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۹۱/۳/۶ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۹۱/۵/۱۷ پذیرش مقاله: ۹۱/۵/۲۱

چکیده

زمینه و هدف: وجود منابع مناسب و صحیح در یک پایان نامه، جزء اساسی در برقراری ارتباط در دنیای علم می‌باشد. بنابراین، تحقیق حاضر با هدف تعیین چگونگی استفاده از استنادهای علمی استفاده شده در پایان‌نامه‌های دانشجویان دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان طراحی شد.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه مقطعی، تمامی پایان‌نامه‌های دانشجویان دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان که از سال ۱۳۷۷ تا پایان سال ۱۳۹۰ دفاع شده بودند، مورد ارزیابی قرار گرفتند. برای انجام این تحقیق از چک لیست استفاده گردید و برای هر پایان‌نامه، یک چک لیست مجزا توسط یکی از اعضاء تیم پژوهش تکمیل گردید. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های دقیق فیشر و مجذور کای، تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: از کل ۳۱۱ پایان‌نامه مورد بررسی، ۶۲/۴٪ استاندارد را رعایت نموده بودند. میانگین و انحراف معیار تعداد منابع استفاده شده در پایان‌نامه‌های مورد بررسی برابر ۲۵/۲۷±۳۷/۵۵ مورد بود. بیشترین میانگین منابع مربوط به مقالات انگلیسی بود، در حالی که استفاده از مقالات فارسی، کتب فارسی و منابع الکترونیکی در حداقل میانگین خود قرار داشت.

نتیجه‌گیری: سبک نگارش پایان‌نامه‌های دانشجویان دندان‌پزشکی به فرمت ونکوور (Vancouver) بوده و از نظر استاندارد نیز در وضعیت متوسط قرار دارد. برای رعایت کامل استاندارد در منبع‌نویسی پایان‌نامه‌ها، برگزاری کارگاه‌های آموزشی پیشنهاد می‌شود.

واژه‌های کلیدی: استنادها، پایان‌نامه، دانشجوی دندان‌پزشکی

مقدمه

یکی از مهم‌ترین اهداف دانشگاه های علوم پزشکی، علاوه بر تربیت نیروی کارآزموده، تربیت نیروی پژوهشگر می‌باشد. بنابراین، پایان‌نامه‌های دانشجویی در سطح عمومی، تخصصی و فوق تخصصی به عنوان منابع با ارزش تحقیقی در این دانشگاه‌ها انجام می‌شوند [۱]. پژوهش دانشجویی و

۱- مربی، گروه آموزشی پزشکی اجتماعی دانشکده پزشکی، مرکز تحقیقات محیط کار، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
تلفن: ۰۳۹۱-۵۲۳۴۰۰۳، دورنگار: ۰۳۹۱-۵۲۲۵۲۰۹، پست الکترونیکی: z.salem@ yahoo.com
۲- استاد گروه آموزشی اپیدمیولوژی، دانشکده پزشکی، مرکز تحقیقات محیط کار، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
۳- کارشناس کتابداری دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.6.8]

استنادهای علمی استفاده شده در پایان‌نامه را باید دو کفه ترازو حساب آورد که وقتی بین آن دو تعادل و توازن برقرار شود نتیجه آن از اعتبار علمی بیشتری برخوردار خواهد بود [۲].

دانشجو می‌تواند از منابع و مآخذ برای یافتن سابقه کار، یا شواهد تحقیق به عنوان الگوی کاری خود استفاده نماید [۳]. استفاده از منابع جدید و علمی علاوه بر این که اعتبار نتایج را افزون‌تر می‌کند می‌تواند پایان‌نامه مذکور را به عنوان یک سند علمی در دسترس سایر محققین قرار دهد [۴]. یکی از موارد کلیدی در بررسی استنادها، تشخیص صحت استنادها است، زیرا استنادهای نادرست و ناقص موجب سردرگمی خوانندگان می‌شود [۱]. "پیروی از روش استاندارد در استناد دهی نیز امری ضروری به نظر می‌رسد به دلیل اهمیت استنادها در مدارک علمی، انواع قواعد نوشتاری برای آن‌ها تهیه شده است. این قواعد و دستورالعمل‌ها موجب یک دستی در ارائه یک استناد شده و جوینده را در دستیابی ملی و بین‌المللی یاری می‌کند. از این قواعد می‌توان به روش ونکوور (Vancouver) اشاره کرد که برای استفاده در حوزه پزشکی، توسط کمیته بین‌المللی ویراستاران نشریات پزشکی فراهم شده است." [۱]. "در این سیستم بر اساس استفاده از منابع در انتهای پایان‌نامه یا مقاله علمی، آن منبع شماره‌گذاری می‌شود و در داخل متن حتی اگر نام نویسنده ذکر شود بایستی شماره آن منبع نیز بر اساس فرمت نگارش پایان‌نامه در داخل پرانتز، یا کروشه قرار گیرد" [۵]. نتایج بررسی Azizi نشان داد که ۷۶٪ استنادها دارای خطا هستند [۶]. در بررسی Salem و همکاران، ۴۹/۹٪ پایان‌نامه‌های پزشکی استاندارد را رعایت نکرده بودند [۷].

در بررسی Ghanai نیز ۹۷/۷٪ پایان‌نامه‌ها دارای فهرست منابع بودند ولی فقط ۲۶/۶٪ آن‌ها از الگوی صحیح منبع‌نویسی استفاده نموده بودند [۸]. بررسی Keikha نشان داد حدود سه چهارم استنادها به زبان انگلیسی و تقریباً یک چهارم منابع مورد استناد به زبان فارسی بوده است [۹].

در بررسی Azadeh و همکاران، ۳۸٪ استنادها فاقد هر نوع خطای استنادی گزارش شده بودند، ۳۵٪ استنادها از روش وانکوور استفاده کرده بودند [۲]. در بررسی Mohammadi ۵۵/۳٪ استنادها مربوط به مجلات و ۲۸/۵٪ به کتاب‌ها اختصاص داشته است. از نظر توزیع جغرافیایی بیشترین منابع مورد استفاده (۴۰٪) مربوط به آمریکا بود [۱۰].

تنها بررسی که در دانشکده‌های دندان‌پزشکی صورت گرفته است مربوط به Khalili و همکاران است. در این بررسی، نحوه استفاده از مراجع و نگارش آنها در اکثر پایان‌نامه‌ها صحیح نبود [۱].

"با بررسی الگوی رفتار علمی دانشجویان در چگونگی استفاده از منابع علمی می‌توان کوشش آنها را در زمینه یافتن منابع جدیدتر همراه با نگارش استاندارد، و رایج‌ترین زبان مورد استفاده شناسایی نمود "[۵]. علاوه بر آن، بررسی در مورد استنادهای پایان‌نامه‌های دانشکده‌های دندان‌پزشکی در حداقل ممکن می‌باشد. بنابراین، تحقیق حاضر با هدف تعیین چگونگی استفاده از استنادهای علمی استفاده شده در پایان‌نامه‌های دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان از سال ۱۳۷۷ تا پایان سال ۱۳۹۰ پرداخته است.

مواد وروش‌ها

در این مطالعه مقطعی تمامی پایان‌نامه‌های دانشجویان دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان که از سال

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.6.8]

۱۳۷۷ تا پایان سال ۱۳۹۰ دفاع شده بودند، مورد ارزیابی قرار گرفتند .

برای انجام این تحقیق از چک لیست استفاده شد. چک لیست طراحی شده [۷] دارای دو بخش سؤالات عمومی و اختصاصی بود. سؤالات عمومی شامل جنس نویسندگان پایان‌نامه‌ها، سال دفاع و اطلاعات مربوط به اساتید راهنما و مشاور بود. سؤالات اختصاصی مربوط به منابع شامل تعداد منابع، زبان مقاله انگلیسی یا فارسی، نوع مقاله (مروری یا تحقیقی)، ثبت شده یا نشده در ISI، زبان کتاب (فارسی و انگلیسی) همچنین (ترجمه یا تألیف)، تعداد موارد استفاده از منابع الکترونیکی، پایان‌نامه و نحوه نگارش استاندارد منابع، تعداد منابع بر حسب استاد راهنمای اصلی و استاد مشاور بود. برای هر پایان‌نامه، یک چک لیست مجزا توسط یکی از اعضاء تیم پژوهش تکمیل گردید.

داده ها وارد نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۸ شده و با استفاده از آزمون‌های مجذور کای و دقیق فیشر مورد تجزیه وتحلیل قرار گرفتند. در کلیه آزمون‌ها، و $p\leq ۰/۰۵$ از نظر آماری معنی‌دار منظور شد.

نتایج

در این بررسی ۳۳۵ پایان‌نامه از سال ۱۳۷۷ تا پایان سال ۱۳۹۰ دفاع شده بود. از این تعداد، اطلاعات ۲۴ پایان‌نامه مورد استفاده قرار نگرفت. این‌ها پایان‌نامه‌هایی بودند که توسط دو دانشجو دفاع شده بودند ولی هر دو دانشجو یک جلد پایان‌نامه به اسم خود ولی با تمام ویژگی‌های مشابه چاپ نموده بودند. این شرایط برای سال‌های اول دفاع اتفاق افتاده بود ولی در سال‌های اخیر نیز دو نفر دانشجو فقط یک جلد پایان‌نامه منتشر نموده بودند. علاوه بر این، یکی از پایان‌نامه‌ها از هیچ منبعی استفاده نکرده بود، بنابراین، فقط اطلاعات ۳۱۱ پایان‌نامه مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که۳/۲٪ (۱۰ مورد) از پایان‌نامه‌ها سال دفاع از پایان‌نامه را ذکر نکرده بودند. نگارش ۶۲/۴٪ (۱۹۴ مورد) از منابع پایان‌نامه‌ها استاندارد و ۳۷/۶٪ (۱۱۷ مورد) منابع به روش غیراستاندارد به تحریر در آمده بودند. تمام پایان‌نامه‌ها برای نگارش منابع، از فرمت ونکوور استفاده نموده بودند.

نتایج بررسی نشان داد دختران ۴۴/۳۷٪ (۱۳۸ مورد) پایان‌نامه را و پسران ۵۲/۰۵٪ (۱۶۵ مورد) پایان‌نامه را دفاع نموده بودند و بقیه موارد به طور مشترک دفاع شده بودند.

نود و شش و هفتاد و هشت درصد (۳۰۱ مورد) پایان‌نامه‌ها توسط اساتید دندان‌پزشکی راهنمایی شده بودند و بقیه موارد مربوط به اساتید علوم پایه دانشکده پزشکی بودند. بین دختران، پسران و گروه مشترک از نظر انتخاب استاد راهنما اختلاف معنی‌داری مشاهده نشد. به علاوه، ۵۳/۴٪ (۱۶۶مورد) پایان‌نامه‌های دانشجویی از استاد مشاور استفاده ننموده بودند. بین دختران، پسران و گروه مشترک (پایان‌نامه‌هایی که توسط دختر و پسر با هم دفاع شده بودند) از نظر انتخاب استاد مشاور اختلاف معنی‌داری مشاهده نگردید، اما در هر سه گروه، اساتید علوم پایه نسبت به اساتید دندانپزشکی بیشتر بودند (۳۱/۲٪ و ۲۳/۶٪ و ۲۲/۲٪ به ترتیب در دختران، پسران و مشترک).

از نظر سال دفاع پایان‌نامه کمترین درصد (۱ مورد) ۰/۳٪ مربوط به سال ۱۳۷۷ و بیشترین درصد (۳۸ مورد) ۱۲/۲٪ مربوط به سال ۱۳۸۷ بود.

در جدول ۱، میانگین و انحراف معیار حداقل و حداکثر متغیرهای اندازه‌گیری شده نشان داده شده است.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.6.8]

به طوری که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، بیشترین درصد دختران روش استاندارد را رعایت نموده بودند، اختلاف بین دختران و دو گروه دیگر یعنی پسران و گروه مشترک معنی‌دار بود (p=۰/۰۲۶ آزمون مجذور کای)

جدول ۳، توزیع پایان‌نامه‌ها را بر حسب جنسیت و سال‌های دفاع نشان می‌دهد. در این جدول مشاهده می‌شود که در سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۸۴ بیشترین پایان‌نامه‌ها توسط دختران دفاع شده است و هیچ موردی به طور مشترک دفاع نشده است. (p<۰/۰۰۱ آزمون دقیق فیشر)

آن چنان که در جدول ۴ مشاهده می‌شود در سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۸۴ اساتید علوم پایه نقش بیشتری در امر مشاوره پایان‌نامه‌ها داشته و این اختلاف از نظر آماری معنی‌دار بود (p<۰/۰۰۱ آزمون مجذور کای).

در جدول ۵، استاندارد بودن پایان‌نامه‌ها را بر حسب اساتید مشاور نشان می‌دهد. در این جدول مشخص شده است که بیشترین استاندارد در پایان‌نامه‌هایی روی داده است که استاد مشاور آنان از گروه علوم پایه بوده است.

جدول۱ -میانگین و انحراف معیار، حداقل و حداکثر متغیرهای اندازه‌گیری شده در استنادهای استفاده شده در پایان‌نامه‌های دانشجویان دندان‌پزشکی

شاخص آماری / متغیر	انحراف معیار ± میانگین	حداقل	حداکثر
منابع	۳۷/۵۵±۲۵/۲۷	۲	۲۸۱
کل مقالات	۲۸/۶۵±۲۲/۷۱	۲	۲۳۶
مقالات نگلیسی	۲۶/۵۴/±۲۳/۰۵	۰	۲۳۶
مقالات تحقیقی	۲۶/۶۲±۲۳/۱۰	۰	۲۳۲
ثبت شده در مجلات دارای ISI	۱۸/۰۰±۱۷/۴۰	۰	۱۶۱
کتاب فارسی	۷/۰۸±۶/۱۰	۰	۴۵
کتاب انگلیسی	۵/۲۸±۵/۴۲	۰	۴۵
منابع الکترونیکی	۰/۲۶±۱/۰۷	۰	۱۱

جدول۲- توزیع فراوانی پایان‌نامه‌های دفاع شده بر حسب جنسیت و نحوه نگارش منابع

روش نگارش منابع / توزیع فراوانی / جنسیت	استاندارد تعداد (درصد)	غیراستاندارد تعداد (درصد)	جمع تعداد (درصد)
دختر	۹۷ (۷۰/۳)	۴۱ (۲۹/۷)	۱۳۸ (۱۰۰)
پسر	۹۳ (۵۶/۷)	۷۱ (۴۳/۳)	۱۶۴ (۱۰۰)
مشترک	۴ (۴۴/۴)	۵ (۵۵/۶)	۹ (۱۰۰)
جمع	۱۹۴(۶۲/۴)	۱۱۷(۳۷/۶)	۳۱۱ (۱۰۰)

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.6.8]

جدول۳- توزیع فراوانی پایان‌نامه‌های دفاع شده بر حسب جنسیت و سال‌های دفاع

سال دفاع / توزیع فراوانی / جنسیت	۱۳۷۷-۸۳ تعداد (درصد)	۱۳۸۴-۹۰ تعداد (درصد)	جمع تعداد (درصد)
دختر	۴۰ (۲۹/۶)	۹۵ (۷۰/۴)	۱۳۵ (۱۰۰)
پسر	۸۵ (۵۴/۱)	۷۲ (۴۵/۹)	۱۵۷ (۱۰۰)
مشترک	۹ (۱۰۰)	۰	۹ (۱۰۰)
جمع	۱۳۴ (۴۴/۵)	۱۶۷ (۵۵/۵)	۳۰۱ (۱۰۰)*

: به دلیل این که بعضی از پایان‌نامه ها سال دفاع را ذکر نکرده بودند بنابراین در این جدول به جای ۳۱۱ پایان‌نامه ۳۰۱ مورد وارد شده است

جدول۴- توزیع فراوانی پایان‌نامه‌های دفاع شده بر حسب استاد مشاور و سال‌های دفاع

وجود استاد مشاور / توزیع فراوانی / سال‌های دفاع	ندارد تعداد (درصد)	گروه آموزشی علوم پایه تعداد (درصد)	گرو آموزشی ه بالینی تعداد (درصد)	جمع تعداد (درصد)
۱۳۷۷-۸۳	۱۰۳ (۷۶/۹)	۱۴ (۱۰/۴)	۱۷ (۱۲/۷)	۱۳۴ (۱۰۰)
۱۳۸۴-۹۰	۵۵ (۳۲/۹)	۶۸ (۴۰/۷)	۴۴ (۲۶/۴)	۱۶۷ (۱۰۰)
جمع	۱۵۸ (۵۲/۵)	۸۲ (۲۷/۲)	۴۱ (۲۰/۳)	۳۰۱ (۱۰۰)*

به دلیل این که بعضی از پایان‌نامه ها سال دفاع را ذکر نکرده بودند بنابراین در این جدول به جای ۳۱۱ پایان‌نامه ۳۰۱ مورد وارد شده است

جدول ۵- توزیع فراوانی پایان‌نامه‌های دفاع شده بر حسب اساتید مشاور و استاندارد بودن یا نبودن

نحوه نگارش / توزیع فراوانی / استاد مشاور	استاندارد تعداد (درصد)	غیر استاندارد تعداد (درصد)	جمع تعداد (درصد)
ندارد	۹۳ (۵۶)	۷۳ (۴۴)	۱۶۶ (۱۰۰)
علوم پایه	۶۶ (۷۸/۶)	۱۸ (۲۱/۴)	۸۴ (۱۰۰)
دندان‌پزشکی	۳۵ (۵۷/۴)	۲۶ (۴۲/۶)	۶۱ (۱۰۰)
جمع	۱۹۴ (۶۲/۴)	۱۱۷ (۳۷/۶)	۳۱۱ (۱۰۰)

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.6.8]

بحث

در بررسی حاضر ۶۲/۴٪ پایان‌نامه‌ها استاندارد منبع‌نویسی را رعایت نموده و ۳۷/۶٪ آنان این استاندارد را رعایت نکرده بودند.

این نتایج، با بررسی Salem و همکاران [۷] و نتایج تحقیق Sobhani در گیلان [۱۱] و بررسی Ghanai [۸] متفاوت است. در بررسی Sobhani ۲۶/۶٪ پایان‌نامه‌ها [۱۱] و در بررسی Ghanai نیز ۲۶/۶٪ [۸] و بررسی Salem ۵۰/۱٪ الگوی صحیح نگارش منابع رعایت شده بود [۷]. در حالی که در نتایج بررسی حاضر، نگارش استاندارد منابع پایان‌نامه‌ها بیشتر بود. به نظر می‌رسد اجبار دانشجویان دندان‌پزشکی برای گذراندن دو واحد رساله ۱ و ۲ قبل از انتخاب پایان‌نامه نسبت به دانشجویان پزشکی، علت این اختلاف باشد. علاوه بر آن، بیشتر اساتید این دانشکده هیأت علمی طرحی و تازه فارغ‌التحصیلان جدید می‌باشند که ممکن است این امر نیز عامل مؤثر دیگری در توضیح به این اختلاف باشد.

در بررسی حاضر ۱۰۰٪ پایان‌نامه‌ها از روش ونکوور استفاده نموده بودند، که این نتایج با مطالعه Aliramazani در پایان‌نامه‌های دکترای تخصصی دانشگاه علوم پزشکی کرمان [۱۲] و بررسی Rakhsh، [۱۳] و بررسی Salem و همکاران [۱۵] متفاوت می‌باشد. در پژوهش Rakhsh ۱/۵۹٪ استنادها با سبک ونکوور به رشته تحریر در آمده بودند. در بررسی Aliramezani در ۲۰۵ پایان‌نامه فقط ۸۰/۸٪ از سبک ونکوور استفاده نموده بودند [۱۲] و در بررسی Salem و همکاران، ۷۷/۸٪ از پایان‌نامه‌های مربوط به سال‌های ۷۶-۱۳۷۲ از روش هاروارد استفاده نموده بودند [۷]. دو دلیل احتمالی پاسخگوی این اختلافات می‌باشد، سال انجام مطالعات و شاید اجباری نبودن گذراندن واحد رساله برای سایر رشته‌های علوم‌پزشکی.

میانگین و انحراف معیار تعداد منابع استفاده شده در پایان‌نامه‌های مورد بررسی برابر ۲۵/۲۷±۳۷/۵۵ مورد بوده است که بیشترین میانگین منابع مربوط به مقالات انگلیسی ۲۳/۰۵±۲۶/۵۴ مورد بود. این نتایج با نتایج مطالعه Salem و همکاران [۷] در دانشجویان پزشکی همخوانی دارد. بیشترین منابع استفاده شده در آن مطالعه از مقالات انگلیسی با میانگین ۲۳/۵۴±۱۷/۳۱ بود. شاید دلیل استفاده بیشتر از منابع خارجی، پایین بودن میزان تحقیقات انجام شده به زبان فارسی در حوزه دندان‌پزشکی و پزشکی باشد.

دومین رتبه استفاده از منابع مربوط به منابع چاپ شده در سایت ISI و سپس کتاب‌های انگلیسی (۱۷/۴±۱۸/۰۰ مورد در مقابل ۵/۴۲±۵/۲۸ مورد) بود، در حالی‌که در بررسی انجام شده در پایان‌نامه‌های دانشجویان پزشکی این دانشگاه‌ها، رتبه دوم استفاده از استنادها مربوط به کتب انگلیسی بود. یکی از موارد مهم در امتیاز مجلات حوزه علوم پزشکی ثبت آن مجله در سایت ISI می‌باشد، بنابراین با بررسی پایان‌نامه‌های مطالعه حاضر که نسبت به پایان‌نامه‌های پزشکی از تازگی بیشتری برخوردارند این نتیجه دور از انتظار نیز نخواهد بود. کمترین میانگین استفاده از منابع مربوط به مقالات فارسی، کتاب‌های فارسی و منابع الکترونیک بود. در حالی‌که در مطالعه انجام شده در دانشکده پزشکی در هیچکدام از پایان‌نامه‌ها به منابع الکترونیکی اشاره نکرده بودند [۱۴] در بررسی Zhang فقط یک سوم مقالات به منابع الکترونیکی اشاره کرده بودند [۱۵].

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.6.8]

اگرچه در بررسی حاضر نیز استفاده از این منبع در حداقل خود قرار داشت، به نظر می‌رسد دانشجویان این دانشکده هنوز مهارت کافی در مورد استفاده از منابع الکترونیکی را نیاموخته‌اند.

در بررسی حاضر، ۹۶/۷۸٪ (۳۰۱ مورد) پایان‌نامه‌ها توسط اساتید دندان‌پزشکی راهنمایی شده بودند و بقیه موارد مربوط به اساتید علوم پایه بودند. به نظر می‌رسد دانشجویان این رشته در حوزه تخصصی خود بیشتر علاقه‌مند بوده و پایان‌نامه‌های خود را در زمینه تخصصی خود انتخاب می‌کنند. در حالی‌که فقط ۳/۵٪ از دانشجویان در حوزه‌های علوم پایه فعالیت نموده بودند.

پنجاه و سه و چهاردهم درصد (۱۶۶ مورد) پایان‌نامه‌های دانشجویی دارای استاد مشاور نبودند. در بررسی Borghei و همکاران، ۷۶/۹٪ از پایان نامه‌ها دارای استاد مشاور آمار بودند [۱۶]. نتایج دو بررسی با هم متفاوت است شاید بتوان یکی از دلایل آن را به این مسأله نسبت داد که دانشجویان دندان‌پزشکی و اساتید راهنمای آنان به انتخاب استاد مشاور کمتر اهمیت داده و یا اساتید دندان‌پزشکی سعی کرده‌اند در آنالیز داده‌ها خود همکاری نمایند و یا نتایج پایان‌نامه‌ها طوری بوده است که نیازی به روش‌های پیشرفته آماری نداشته‌اند.

دختران بیشترین درصد روش استاندارد را رعایت نموده بودند. اختلاف بین دختران و گروه‌های دیگر معنی‌دار بود (p=۰/۰۲۶) این یافته با یافته مطالعه انجام شده در دانشکده پزشکی رفسنجان همخوانی دارد [۷].

در سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۸۴ بیشترین پایان‌نامه‌ها توسط دختران دفاع شده است و هیچ موردی به‌طور مشترک دفاع نگردیده بود. شاید برگزاری کلاس‌های رساله موجب شده باشد که دانشجویان با تمرین پروپوزال نویسی آشنا شده و بنابراین کمتر به سمت پایان‌نامه‌های دو نفره تمایل پیدا نمایند. علاوه بر آن، دفاع بیشتر پایان‌نامه‌ها توسط دختران نیز می‌تواند به علت افزایش سهمیه دختران در کنکور ورودی دانشگاه باشد.

نقش استاد مشاور در استاندارد بودن منابع نسبت به اساتید بالینی بیشتر بود. در سال‌های ۹۰-۱۳۸۴ اساتید علوم پایه نقش بیشتری در امر مشاوره پایان‌نامه‌ها داشته و این اختلاف از نظر آماری معنی‌دار بود (p< ۰/۰۰۱). در بررسی Rezaeian و همکاران پایان‌نامه‌هایی که در تدوین آن‌ها حداقل یک استاد مشاور همکاری نموده بود در مقابل پایان نامه‌های بدون استاد مشاور، از کیفیت بالاتری برخوردار بودند [۱۷]. این یافته نشان می‌دهد که با برگزاری واحد رساله در این دوره زمانی، نقش اساتید علوم پایه را به عنوان استاد مشاور پررنگ‌تر نموده است.

هر چند استفاده از سبک ونکوور در پایان‌نامه‌های دانشجویان دندان‌پزشکی این دانشگاه نسبت به پزشکی در حد عالی قرار داشت اما هنوز مسیر طولانی جهت رسیدن به استانداردهای موجود وجود دارد. شاید کم توجهی آموزشی این دانشکده به اهمیت استنادهای درست و نبود امکان مشاوره در خصوص استناددهی درست با کتاب‌داران متخصص، یکی از عوامل مؤثر در این مسیر باشد.

پیشنهاد می‌شود برای رعایت کامل استاندارد در منبع نویسی پایان‌نامه و بهبود ارتقاء آن‌ها، اختصاص درصدی از نمره به آن، برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای استفاده از نرم‌افزارهای مدیریت منابع [۱۸]، ارائه دستورالعمل‌های به روز و جامع توسط وزارت مربوطه و اهمیت دادن اساتید به ویژه اساتید راهنما در رعایت استاندارد لازم است.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.6.8]

نتیجه‌گیری

سبک نگارش پایان‌نامه‌های دانشجویان دندان‌پزشکی ونکوور و از نظر استاندارد بیشتر از نیمی از آنها استاندارد را رعایت نموده بودند. پیشنهاد می‌شود برای رعایت کامل استاندارد در منبع نویسی پایان‌نامه کارگاه‌های آموزشی برگزار گردد.

تشکر و قدردانی

بدینوسیله نویسندگان لازم می‌دانند از معاونت محترم آموزشی و پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی، جناب آقای دکتر علی پیمانی ریاست محترم دانشکده دندانپزشکی و سرکار خانم شکیبا کتابدار این دانشکده تشکر و قدردانی نمایند.

References

[1] Khalili M, Fallah R. Evaluation of dentistry graduate theses in Qazvin University of Medical Sciences. *J Qazvin Univ Med Sci* 2004; 30: 10-8. [Farsi]

[2] Azadeh F, Vaez R, Gharib M. A Survey of accuracy of cited articles based theses of Medical Specialities Students in Tehran University of Medical Sciences. *J Paramedical Sciences* (JPS). *Tehran Univ Med Scien. (Piavard Salamat)* 2009; (1-2): 27-9. [Farsi]

[3] Hory A, Shahbodaghi A. Citations in scientific literature, and challenging holes. *J PSV & Edu* 1993; 34(2): 65-95. [Farsi]

[4] Siamian H, Aligolbandi H, Balaghafari A. A survey of information resource types used in theses of graduate students from Mazandaran University of Medical Sciences (citation analysis of theses of sari school of medicine) 1991-2001. *Irandoc Scientific Communication Monthly Journal* 2006; 5(3): 119-29. [Farsi]

[5] Learning resource conter reference according to the Vancouver style. http://www.michener.ca /irc vanco.php accessed 2013

[6] Azizi F, Raieszadeh F, Zareie S, Tarigateh Saber G, Garzan R. Review of sources citation quality inresearch articles of scientific-research journals in Islamic republic of Iran. *J Research in Med Sci* 2001; 25(4): 225-49. [Farsi]

[7] Salem Z, Rezaeaian M. Valinejad M, Comparison of Citation Patterns in Dissertations of Medical Students in Rafsanjan University of Medical Sciences (RUMS) During Three Time Periods Between Years 1991-2005 Iranian. *J Med Educ* 2011; 11 (2): 192-9. [Farsi]

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.6.8]

[8] Ghanai M, Shafiei F, Farid M. Study of medical students' theses Of Gilan University of Medical Sciences Within 5 years. *J Ghilan Uni Med Sci* 1998; 7(25-26): 10-5. [Farsi]

[9] Keikha L, Osare F, Bigdeli Z. Citation analysis of students dissertation of Zahedan university of medical sciences during 2000-2007. *Zahedan J Res Med Sci* (ZJRMS) 2011; 13(7): 50.

[10] Mohammadi L. Citation analyses of Iranian medical sciences journals published in English language. Msc thesis. Faculty of management. 2005. [Farsi]

[11] Sobhani A, Porramezan M, Zakernaghibi A. Principles of scientific writing theses research medical students. *Gilan UnivMed Sci J* 1998; 26: 16-22. [Farsi]

[12] Aliramazani H. Comparative Review of Vancouver style and ISI standards use in PhD theses [Theses in Persian]. Tehran: Iran University of Medical Sciences; 2000. [Farsi]

[13] Rakhsh F, Alibeyg M, Hoseyni F. The study of Citing materials from online sources in journal of medical sciences universities from 2001-2002. *Health Information Management* 2006; 3(1): 25-31. [Farsi]

[14] Salem Z, Rezaeian M, Dehghan S A Survey on the Bibliographies of Theses of Rafsanjan University Medical Students during 1993 to 2003. *Strides in Development of Medical Education* 2007; 4(1): 36-43. [Farsi]

[15] Zhang Y. Scholarly use of internet based electronic recourse. *J Am Society for Information Science and Technology* 2001; 52(8): 628-54.

[16] Borghei A, Rabie MR, Ester Abadi S, Ali Abtahi. Strides in Structure of Medical Dissertations in Golestan University of Medical Sciences (1996 to 2005). *Development of Medical Education* 2007; 4(2): 11. [Farsi]

[17] Rezaeian M, Salem Z, Dehghan S, Sayadi AR, Iranmanesh F, Ahmadi M H. Appraisal of the Submitted Theses by Medical Students of Rafsanjan Medical School during 1993-2003. *Strides in Development of Medical Education* 2005; 2(2):72-9. [Farsi]

[18] Tondivar A. A Review of the use of bibliographic rules in master theses of library and informationscience of Tehran University from 1993 to 1994. *J information Sci* 1998; 13(3-4):11. [Farsi]

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.6.8]

Survey on Citations Used in the Dentistry Students' Theses in Rafsanjan University of Medical Sciences During 1998-2012

Z. Salem[1], M. Rezaeaian[2], M. Valinejad[3]

Received: 14/04/2012 Sent for Revision: 26/05/2012 Received Revised Manuscript: 07/08/2012 Accepted: 11/08/2012

Background and Objectives: Having a proper citation in a thesis is a vital element in communications in the scientific world. The aim of the present study was to analyze the citations of dentistry students' theses of Rafsanjan University of Medical sciences (RUMS).

Materials and Methods: In this cross-sectional study all the dentistry students' theses of RUMS during 1998 to 2012 were analyzed. For carrying out this research a checklist had been applied and for every thesis this checklist was completed by a member of the research team. Deta were analysed by X^2 and Fisher Exactly test.

Results: From 311 theses under investigation 62.4% had standard citations. The mean and standard deviation of references were 37.55±25.27. The most mean of references was related to English articles while the least mean was related to Persian articles, Persian books and electronic references.

Conclusions: The style of writing the references in the dentistry students' theses was Vancouver style and from the standard point of view they were categorized as average. Conducting educational workshop is suggested in order to achieve a higher standard in citations.

Key words: Citations, Thesis, Dentistry students

Funding: This research was funded by Research Council of Rafsanjan University of Medical Sciences.

Conflict of interest: None declared.

Ethical approval: The Ethics Committee of Rafsanjan University of Medical Sciences approved the study .

How to cite this article: Salem Z, Rezaeaian M, Valinejad M. Survey on Citations Used in the Dentistry Students' Theses in Rafsanjan University of Medical Sciences During 1998-2012. *J Rafsanjan Univ Med Scie* 2013; 12(5): 389-98. [Farsi]

1- Academic Member, Dept. of Social Medicine, School of Medicine, Occupational and Environmental Health Research Center, Rafsanjan University of Medical Sciences Rafsanjan, Iran
(Corresponding Author) Tel: (0391) 5234003, Fax: (0391) 5225209, E- mail: Z.salem@yahoo.com
2- Prof., Dept. of Epidemiology, School of Medicine, Occupational Environmental Research Center, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran
3- BSc of Librarian Ship, School of Medicine, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.6.8]